

**Pedagogicko-psychologické aspekty
krizové připravenosti
včetně podpory duševního zdraví
v době mimořádných událostí nebo krizí
v rámci Bezpečnostní politiky ČR**

Vivienne Soyková

LF UK, Ústav humanitních studií v lékařství
FD ČVUT, Ústav bezpečnostních technologií a inženýrství
Národní expert pro Joint Medical Committee NATO

Praha, 2010

1/24

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti (KP)

Východiska presentace:

- diplomová práce z oboru pedagogické psychologie
- pedagogická činnost – 40 let, spojená s tréninkem a prožitkovou pedagogikou; práce se SWOT analýzou;
- povodně 1997, 2002, 2010 – poskytování podpory zdraví postiženým i záchranářům; výzkum o potřebnosti vzdělání spojeného s tréninkem o znalosti metod „dekontaminace stresu“;
- **realizované příspěvky do oblastí legislativy ČR pro:**
 - projekty celoživotního vzdělávání (profesní a kariérní rozvoj)
 - Bezpečnostní strategii a Bezpečnostní politiku ČR
(ESDP–Europ. Strat. Def. S.)
 - dobrovolnictví pro kriz. připravenost ČR-aspekty pedagogické psychologie KP

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Východiska presentace (pokračování):

- **Příspěvky ke spolupráci** – v rámci ČR – MV, MZV, MŠMT, MO, MZd, Mze, MPO, MD; dále mezinárodně pro/v NATO, OSN (DPKO) a WHO;
 - dotazníkové synergické sondy, systémová tvorba Databáze MZ - 450 odborníků – dobrovolníků (vše on line);
 - vzdělávání tutorů (záchranářů a dobrovolníků) „na míru“;
- standardizace postupů pro civilní pracovníky, respektující bio-socio-kulturní aspekty a principy pedagogické psychologie;
- konferenční příspěvky a tutorství pro mezinárodní workshopy a cvičení v oblasti krizové připravenosti.

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Východiska presentace (závěr):

..... a každodenní praxe,
která mne vedla k vizi,
že právě **oblast pedagogické psychologie by měla být
samozřejmou součástí
procesu vzdělávání / učení v rámci CŽU,
a tak systemově zajistit prohloubenou kvalitu
krizové připravenosti
pro občanskou společnost České republiky**

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěry získané z dotazování (´97 a ´02) jsou stěžejními východisky

➤ Společné pro všechna dotazování :

1. ochota žen vyjádřit se byla vyšší (cca 2:1, 68% a 62%)

(podpora argumentace pro: sociální ekonomiku dobrovolnictví)

2. ženský prvek byl akcentovaný v celém průřezu (cca 2:1)

a napříč věkovému dělení – potvrzení faktu známého z dobrovolnictví i pečovatelsví

3. ochota dále se vzdělávat, výcvik se supervizí /₃/

signifikantní rozdíl mezi Moravou a Středními Čechami

4. kvalitativně vyšší ochotu prohloubit si znalosti i dovednosti pro poskytování psychosociální pomoci nebo intervenci mají ti jedinci, kteří jakýmkoliv způsobem „pracují“ se svým „já“ a mají schopnost vzhledu i širokého sociálního citění.

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěry získané z dotazování (pokračování):

5. vzdělání - výrazná převaha SŠ s maturitou – VŠ vzdělání je výrazné jen v Pha + SČ = více než 1/3 a z toho 2/3 ženy

6. zaměstnání - v '97 neuvádí nevyučení + v '02 nezaměstnaní, uváděna jsou i dvě zaměstnání, požadována je profesionalita i kvalita výkonu (vliv povodní '97 + NY 2001)

7. dobrovolnické ztotožnění – “přihlášení se k” bylo akcentováno v roce 2002 (dobrovolníci z řad manažerů – OSVČ + „ostatní“= tedy nezařazení, pak o polovinu více než v '97 státní správa + samospráva a NNO + charita; za kvalitativním nárůstem poskytované pomoci bylo uváděno již poskytnuté základní vzdělávání pro KP)

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěry získané z dotazování (pokračování):

8. celkově respondenti vykazují zaměření spíše uvědoměle pomáhajících, než ztotožnění se s posláním dobrovolníků.

9. specifické – „soft“ příspěvky, resp. kvalitativní charakteru , získané z 10 předkládaných otázek:

- **podaly komparativní přehled:**
- **o stavu krizové připravenosti**
- **o ochotě prohloubit si vzdělání**
- **o průřezu osobnostních předpokladů „být dobrovolníkem/nicí“**
- **o ochotě „stát se dobrovolníkem/dobrovolnicí“**
- **o vlivech socio-demografického rozvrstvení populace**

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěry získané z dotazování (pokračování) prokázaly: :

- potřebnost preventivně i po akcích, systémově se věnovat všem záchranářům, tedy i dobrovolníkům (prevence syndromu vyhoření)
- potřebnost supervize oboru pedagogické psychologie poskytované veškerému vzdělávání i cvičení pro KP (se synergickým efektem) a to v rámci Strategie CŽU; a s důrazem na preventivní aspekty jak edukace, tak krizové pomoci-intervence včetně podpory duševního zdraví v době mimořádných událostí nebo krizí

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Pedagogicko-psychologický kontext zjištěného:

- věnovat systémovou pozornost oblasti krizové připravenosti v rámci Strategie CŽU, ve které je obsaženo i poradenství
- systémovým příspěvkem pedagogické psychologie napříč výukou pro podporu duševního zdraví s tréninkem prožitku a komunikačními zpětnými vazbami
a to pro:
 - postižené a jejich rodinné příslušníky (vč. zpracování preventivní informovanosti – krize a stres)
 - záchranáře,
 - dobrovolníky

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

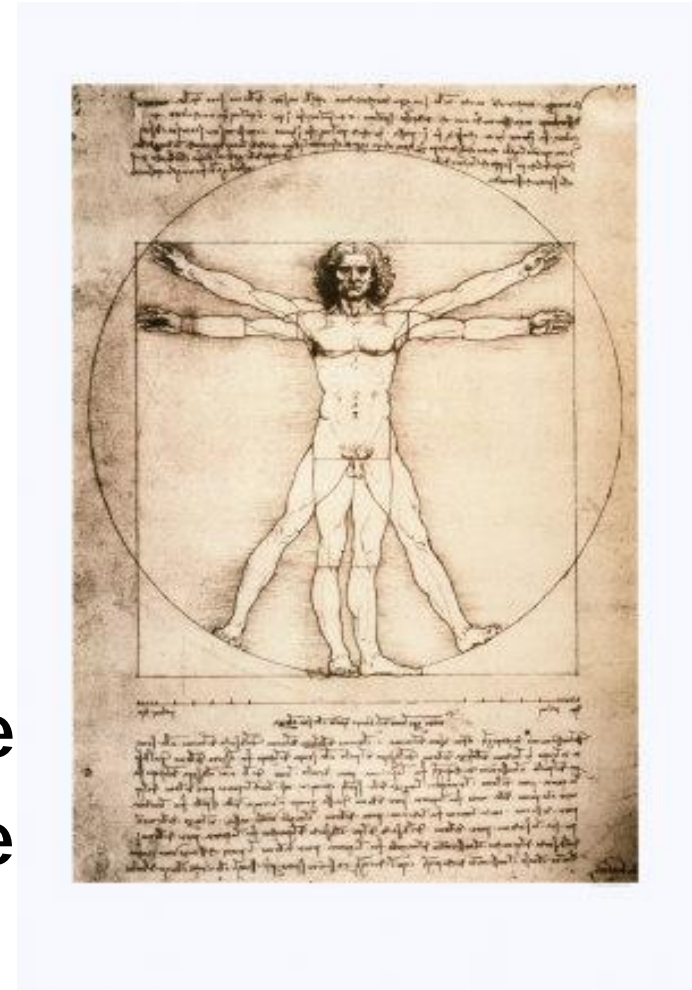
Pedagogicko-psychologický kontext plně respektuje:

- **socio – demografické a kulturně – antropologické aspekty vzdělávání,**
- **preventivních principy i přístupy,**
- **bezpečnostní a politický rámec 21. století.**

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Mise práce :

- **středem pozornosti je člověk** vystavený krizové situaci (m.u.)
- **synergická podpora kvality života občanů v krizi**
- **conditio sine qua non je vzdělávání - učení dobrovolníků** pro oblast **krizové připravenosti** se **supervizí pedagogické psychologie**

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Cíle:

- **prohloubení kvality a efektivity komunikace pro celou oblast krizové připravenosti dle:**
 - Strategie CŽU , včetně poradenství (pro cvičení na všech úrovních)
 - Implementační ho plánu Strategie CŽU
 - Koncepce ochrany obyvatelstva
 - Bezpečnostní politiky ČR

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Cíle pokračování:

- systémový příspěvek k podpoře duševního zdraví v době mimořádných událostí a krizí pro:
 - postižené a jejich rodinné zázemí,
 - záchranáře,
 - dobrovolníky
 - standardizace postupů pro všechny profese složek IZS a to včetně dobrovolníků
 - zpracování občanské preventivní informovanosti (v tištěné formě, např. letáčky velikosti A4, oboustranně - skládačka)

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Cíle pokračování:

- specifické vzdělávání dobrovolníků - tutorů z Databáze MZd
(na základě projektu ve státní správě napříč ČR)
- pokračování v komunikaci s dobrovolnickou komunitou ČR
(cyklicky pravidelně)
- vytvoření specifického dlouhodobého (longitudinálního) vzdělávání „na míru“ pro tuto komunitu vycházejícího ze Standardů pomoci (připravovaný dokument Pracovní skupinou při MV-GŘ HZS s T: 12/2010)
- **aby připravenost dobrovolníků byla kompatibilní s výkonem pomoci profesionálních záchranářů**

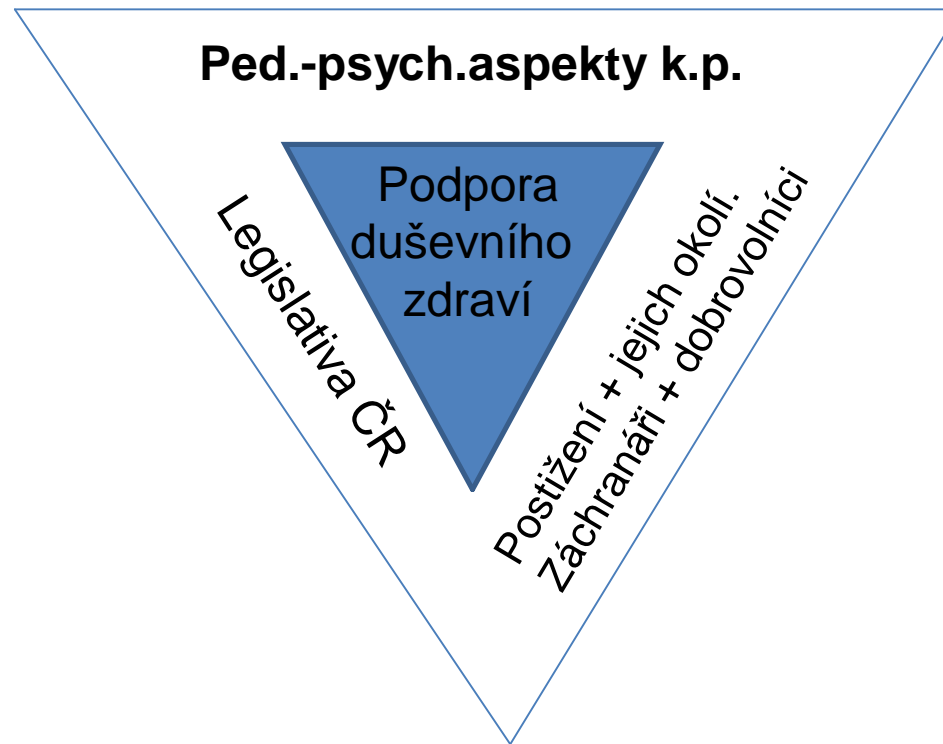
Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Cíle a budoucnost ped-psych aspektů krizové připravenosti:

Příspěvat k završení:

- **standardizace postupů preventivní občanské informovanosti**
na národní i mezinárodní úrovni (zajistit „přeshraniční kompatibilitu“ – OSN, resp. NATO, resp. EU);
- **„standardizace psychosociální krizové pomoci a spolupráce zaměřené na průběh a výsledek“ – prac. skupina při MV-GŘ HZS**
- **prohloubení informovanosti o konsekvencích krizové připravenosti v systému CŽU v resortu MŠMT ČR**

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti
Faktory krizové připravenosti podpory duševního
zdraví v době krizí (mimořádných událostí)

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Aspekty krizové připravenosti:

- Teoretická východiska:

- **Klíčové kompetence vzdělávacího procesu**

- **Kompetence potřebné pro pedagogy**

- teoretický rámec
- základní orientace profesionálních kompetencí
- kompetence v kontextu pedagogické psychologie

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Aspekty krizové připravenosti (pokračování):

- Východiska v dokumentech:

- **Klíčové kompetence komunikace pedagogů**

Osm klíčových kompetencí vzdělávání, EK z r. 2002; v ČR v 02. 2007;

- (z osmi kompetencí se pět týká komunikace)

- **Strategie celoživotního učení ČR – usnesení vlády č. 761 z 11.7. 2007**

(dokument Strategie CŽU a jeho SWOT analýza v ČR publikována poprvé v '97!, UNESCO 1996 – jde o edukační procesy; **Národní program rozvoje vzdělávání v ČR– tzv. Bílá kniha, MŠMT 2001!**)

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Aspekty krizové připravenosti (pokračování):

- Promítnutí do části praxe:
 - v rámci krizové připravenosti sumárně doplnit pojmosloví související s KP do aktu řízení (např. SIAŘ, KOOB)
 - vymezení pole duševního zdraví v době mimořádných událostí a krizí (- stres a odolnost vůči stresu)
 - psychopatologie stresu (syndrom vyhoření; stres a výkonnost)
 - krizová intervence versus psychoterapie
 - role prevence pro psychologické přístupy řešení krizových situací
 - vymezení okruhu specializace jako základ pro standardizaci
 - metody podpory duševního zdraví

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Aspekty krizové připravenosti (pokračování) :

➤ **dobrovolnictví**

- motivace k dobrovolným činnostem
- organizace spojené s dobrovolnictvím v ČR
- dobrovolnictví v rámci legislativy ČR

- **realizace vzdělávacího projektu krizové připravenosti ve státní správě a samosprávách**

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Shrnutí:

Předkládaná prezentace obsahuje krok za krokem

- systémový přístup (trvajících více než 12 let)
- je jedním z příspěvků preventivního procesu:

**pro synergickou efektivní komunikaci krizové připravenosti
z hlediska pedagogické psychologie**

její teorie i praxe

zejména pro dobrovolníky,

ale částečně pro záchranáře, postižené a jejich okolí
a také v rámci Strategie celoživotního učení ČR v rámci
kompatibility s evropským vzdělávacím rámcem.

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěrečná doporučení pro dobrovolníky:

- zavést pedagogicko-psychologickou supervizi nad všemi formami výuky / učení pro oblast krizové připravenosti v rámci CŽU , včetně poradenství, respektive analýz
- završit standardizaci postupů krizové připravenosti ve smyslu podpory duševního zdraví, s plným respektováním oboru pedagogické psychologie a občanské sounáležitosti

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěrečná doporučení pro dobrovolníky – pokračování:

- **respektovat obor pedagogické psychologie při tvorbě závěrů všech relevantních analýz**
tzn. realizovat pedagogicko-psychologické zpětné vazby pro přípravu výuky a ve výuce, pro cvičení na všech úrovních včetně mezinárodních (pedagogická psychologie zohlední věkové, demografické, sociální aspekty i kulturní prostředí pro předmětné analýzy)

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Závěrečná doporučení pro dobrovolníky – pokračování:

implementovat závěry práce:

- do výuky v rámci Strategie CŽU včetně poradenství
- a to supervizně pro akreditaci všech forem vzdělávání / učení resortem MŠMT
- do tvorby scénářů cvičení v regionálním, národním i mezinárodních rámci včetně jejich přípravy

a tak do praxe naplňovat:

- Koncepti ochrany obyvatelstva (usn. vl. č. 165/02.2008)
- Bezpečnostní politiku ČR , případně i ESDP
(respektive jejich nutné aktualizace)

Pedagogicko-psychologické aspekty krizové připravenosti

Děkuji za vyslechnutí a Váš čas

Otázky?

.....
.....

**Otázky jsou vyjádřením Vašeho profesionálního
i občanského zájmu o problematiku pomoci
během i po mimořádných událostech
v České republice**